

FAGERSTA KOMMUN Kommunstyrelsen	
2015 -03- 1 0	
Diariernr	Dianeplanbeteckning
2014.113	007 3

Rådgivningsrapport

ksek

2015-03-11

Genomlysning Norra Västmanlands utbildningsförbund

Magnus Höjer
Marie Lindblad
Viktor Prytz
Tilda Lindell

Februari 2015

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	2
1.1. Bakgrund och uppdrag	2
1.2. Metod.....	3
2. Bakgrund	4
2.1. Förbundet	4
2.2. Kostnadsfördelning	4
2.2.1. Principer enligt förbundsordningen	4
2.2.2. Befolkningsutveckling.....	5
3. Kostnadsfördelning och kostnadsmått	7
3.1.1. Medlemsbidraget över åren	7
3.2. Kostnad per elev och verksamhet.....	7
3.2.1. Genomsnittskostnad per år och elev – gymnasieskolan	7
3.2.2. Genomsnittskostnad per studerande och år – vuxenutbildningen	9
3.2.3. Genomsnittskostnad per år och elev – SFI.....	10
3.2.4. Lokalkostnader, overheadkostnader och interkommunala ersättningar	12
4. Elevrelaterade nyckeltal	13
4.1.1. Slutbetyg	13
4.1.2. Grundläggande behörighet	14
4.1.3. Betyg i SFI och genomströmningstid	15
4.1.4. Lärartäthet.....	15
4.1.5. Elevernas genomsnittliga betygspoäng och meritvärden	16
4.1.6. Betygsstatistik från grundskolan.....	16
4.1.7. Elever som väljer NVU för sina gymnasiestudier.....	17
5. Sammanfattande analys och förslag till fortsatt arbete	19

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av Fagersta, Norberg och Skinnskattebergs kommuner genomfört en genomlysning av Norra Västmanlands utbildningsförbund (NVU) avseende förbundets effektivitet och kostnadsfördelningen mellan de tre medlemskommunerna – Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. Syftet med genomlysningen är att kommunerna med stöd av ett underlag som det rent faktamässigt råder samsyn kring ska ha möjlighet dels att utveckla och effektivisera NVU, dels att se över sina respektive behov och kostnader inom NVU:s verksamhetsområden.

I genomlysningen redovisas fördelning av kostnader och effektivitetsmått gällande bland annat meritvärden och genomströmningstid. Jämförelser av NVU:s resultat och kostnader med motsvarande verksamheter i övriga länet och landet har försvårats då tillgången till sammanställd offentlig statistik för kommunalförbund är betydligt mindre än för kommuner.

I uppdraget ingår också att göra en sammantagen bedömning av resultaten för NVU jämfört med länet och riket samt en sammantagen bedömning av kostnadseffektiviteten. Utifrån de mått som redovisas i rapporten och de förslag till fortsatt arbete som vi föreslår, ser vi i dagsläget att NVU med stor sannolikhet har möjlighet att göra mer av de resurser som förbundet får.

De förslag till fortsatt arbete som vi lyfter fram är åtgärder som kommer att resultera i en utvecklad verksamhetsuppföljning som kommer att leda till en tydligare bild av förbundets verksamhet i flera dimensioner: t ex resultatanalyser, huruvida riktade insatser ger förväntad effekt, måluppfyllelse (både nationella mål och lokala mål). Den tydligare bilden ger då förbundet förutsättningar att använda sina resurser mer effektivt, genom att resursanvändning kan ställas i relation till resultat med en tydlig analys som grund.

Vi bedömer dock att det krävs en tydligare ambition med och målsättningar för förbundet, på såväl kort som lång sikt, för att förväntningarna på effektivitet ska kunna relateras till någonting. I nuläget ser vi inte att förbundets medlemskommuner har en gemensam och tydlig bild av vad man vill med förbundet, vilket är nödvändigt för att kunna utvecklas och bli bättre.

1. *Inledning*

1.1. *Bakgrund och uppdrag*

PwC har på uppdrag av Fagersta, Norberg och Skinnskattebergs kommuner genomfört en genomlysning av Norra Västmanlands utbildningsförbund (NVU) avseende förbundets effektivitet och kostnadsfördelningen mellan de tre medlemskommunerna – Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. Syftet med genomlysningen är att kommunerna med stöd av ett underlag som det rent faktamässigt råder samsyn kring ska ha möjlighet dels att utveckla och effektivisera NVU, dels att se över sina respektive behov och kostnader inom NVU:s verksamhetsområden. Utgångspunkten är att kommunerna anser det vara värdefullt att ha en gymnasieskola i regionen och har för avsikt att fortsätta samarbeta.

Uppdraget innefattar att utifrån det underlag som Fagersta kommun tillsänt redovisa kostnadsfördelning och effektivitetsmått enligt nedan. NVU:s resultat och kostnader ska jämföras med resultat och kostnader för motsvarande verksamheter i övriga länet och landet, och SKL:s Öppna jämförelser och statistik för läns- och riksgenomsnitt ska användas i relevanta fall.

Minst följande områden ska redovisas inom ramen för uppdraget:

Kostnadsfördelning

- Kostnadsfördelning per år och som genomsnitt för perioden
- Genomsnittskostnaden för respektive kommun per elev som går på Brinellskolan
- Genomsnittskostnaden för respektive kommun per godkänd SFI-elev

Effektivitet (elevrelaterade mått redovisas både totalt och per kommun)

- Andel elever som har fullständiga gymnasiebetyg
- Andel elever som uppnår grundläggande behörighet till högskola och universitet
- Andel godkända betyg i SFI
- Kostnad per elev inom de olika verksamhetsgrenarna
- Frånvaro (elever)
- Lärartäthet
- Lokalkostnader och övriga OH-kostnader
- Elevernas genomsnittliga meritvärden i sina avgångsbetyg
- Andelen folkbokförda elever som väljer NVU för sina gymnasiestudier
- Relationen interkommunala kostnader/intäkter över tid

I uppdraget ingår även att göra en sammantagen bedömning av resultaten för NVU jämfört med länet och riket samt en sammantagen bedömning av kostnadseffektiviteten (kostnaden i förhållande till resultatet).

1.2. Metod

Vi har haft löpande kontakter med företrädare för förbundet för att få fram relevant underlag och statistik som har tjänat som grund för vårt arbete. Ett problem kring nationell statistik är att kommuner som bedriver gymnasieskola i kommunalförbund inte lämnar statistik i samma utsträckning som kommuner gör. Därmed har möjligheten att göra jämförelser med liknande verksamheter i länet och riket begränsats i uppdraget. Uppgifter från SKL:s Öppna jämförelser används i ett par fall, men viktigt att ta hänsyn till då är att uppgifterna utgår från var eleven i detta fall är folkbokförd och inte från hos vilken huvudman eleven går sin utbildning.

Den period som använts är år 2009 – 2013. Till grund för redovisning av kostnadsfördelningen har NVU:s årsredovisningar samt kompletterande statistik kring elevantal i de olika verksamhetsformerna samt deltagarlistor för SFI-studerande använts. Någon frånvarostatistik är i dagsläget inte möjlig att ta del av då frånvaron inte sparas efter att eleverna slutar skolan.

2. Bakgrund

2.1. Förbundet

Norra Västmanlands gymnasieförbund – NVU – bildades år 1997 av kommunerna Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. Syftet med förbundet är att under en huvudman erbjuda invånarna i alla tre medlemskommunerna ett brett och allsidigt utbud av utbildning, från gymnasiet till högskola och universitet. Förbundet erbjuder utbildning inom gymnasie- och gymnasiesärskola, grundläggande vuxenutbildning (motsvarande grundskolans årskurs nio) gymnasial vuxenutbildning och särsvux samt utbildning i svenska för invandrare (SFI). Vidare är förbundet huvudman för Lärcentra som erbjuder uppdragsutbildning samt högskoleutbildning på distans till kommunens invånare. Bestämmelser avseende bland annat förbundets ändamål, medlemmar, organisation och kostnadstäckning regleras i förbundsordningen (senast gällande från 2011-10-01).

Förbundets gymnasieutbildning omfattar nio nationella program och fem introduktionsprogram. Förbundet har även uppföljningsansvar för de tre medlemskommunernas ungdomar. Det innebär att förbundet ska hålla kommunerna informerade om hur de ungdomar som är under 20 år och inte har fullgjort sin skolplikt är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

2.2. Kostnadsfördelning

2.2.1. Principer enligt förbundsordningen

Enligt den förbundsordning som gäller från 2011-10-01 har medlemskommunerna enligt lag ansvar för förbundets förbindelser (§10). Kostnadstäckning för respektive verksamhet inför kommande verksamhetsår beslutas utefter antalet invånare i respektive kommun per den 1 januari (folkräkningen fastställs av Statistiska centralbyrån i februari). Respektive kommuns medlemsbidrag till förbundet beräknas enligt nedanstående modell.

- Gymnasie- och gymnasiesärskola: Respektive kommuns andel av det totala antalet invånare i åldrarna 16 – 19 år i medlemskommunerna.
- Komvux och särsvux: Respektive kommuns andel av det totala antalet invånare i åldrarna 20 – 55 år i medlemskommunerna.
- Övrig verksamhet: Antalet invånare i respektive kommun.

Medlemsbidragets storlek är således beroende av antalet folkbokförda invånare i de tre kommunerna ett år innan verksamhetsåret, det vill säga att för år 2013 fastställdes medlemsbidraget utifrån folkmängden 1/1 2012. Respektive kommuns kostnad för SFI debiteras kommunerna månadsvis enligt enskild överenskommelse. Ett nytt avtal kring ersättningen för SFI har tecknats mellan NVU och medlemskommunerna som gäller från årsskiftet 2012/2013.

2.2.2. Befolkningsutveckling

Nedanstående tabeller redovisar utvecklingen av medlemskommunernas andelar av invånarantalet i respektive åldersgrupp under fem år. Så som andelarna redovisas nedan utgör grunden till fördelningen av medlemsbidraget. Om förbundet skulle uppvisa ett underskott som inte kan täckas av eget kapital ska det täckas enligt samma princip, det vill säga att respektive medlemskommun täcker en del av underskottet baserat på sin andel invånare.

Tabell 1: Respektive kommuns andel invånare, 16 – 19 år					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	52 %	52,5 %	51,7 %	51,7 %	54,4 %
Norberg	26,8 %	28,2 %	28,1 %	28,1 %	28,0 %
Skinnskatteberg	21,2 %	19,3 %	20,2 %	20,2 %	17,6 %

Det totala antalet invånare i åldern 16 – 19 år i de tre medlemskommunerna har mellan år 2009 och 2013 minskat, från 1 273 personer år 2009 till 1 024 personer år 2013.¹ Av ovanstående tabell framgår att det är Fagersta kommun som under perioden haft den största andelen invånare i gymnasieåldern av de tre kommunerna. Norbergs kommun hade år 2013 en något högre andel invånare i gymnasieåldern jämfört med år 2009. Skinnskattebergs andel av kommunernas ungdomar i gymnasieåldern har successivt sjunkit.

Tabell 2: Respektive kommuns andel invånare, 20 – 55 år					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	54,9 %	55,8 %	56,7 %	56,7 %	57,0 %
Norberg	25,4 %	24,8 %	24,6 %	24,6 %	24,6 %
Skinnskatteberg	19,7 %	19,4 %	18,7 %	18,7 %	18,4 %

Det totala antalet invånare i åldern 20 – 54 år² i de tre kommunerna har ökat från drygt 9 000 invånare år 2009 till 9 216 invånare år 2013. Ovanstående tabell visar respektive kommuns andel av det totala antalet invånare. Det framgår att andelen invånare i Fagersta kommun har stigit medan Norbergs andel har varit stabil över tid. Skinnskattebergs andel av kommunernas totala invånarantal i åldern 20 – 54 år har minskat över tid.

Tabell 3: Respektive kommuns andel av det totala antalet invånare					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	53,9 %	54,4 %	54,6 %	54,6 %	55,3 %
Norberg	25,6 %	25,4 %	25,3 %	25,3 %	25,3 %
Skinnskatteberg	20,5 %	20,2 %	20,1 %	20,1 %	19,4 %

¹ Befolkningsdata från SCB, sammanställd utifrån ettårsklasser 16 – 19 år.

² Befolkningsdatan är hämtad från SCB som femårsklasser och inkluderar därför åldrarna 20 – 54 år.

I ovanstående tabell redovisas respektive kommuns andel av kommunernas totala invånarantal. Som framgått av tidigare tabeller har Fagerstas andel av kommunernas invånarantal ökat något, medan Norbergs andel har befunnit sig på en stabil nivå under perioden och Skinnskattebergs andel har minskat.

3. Kostnadsfördelning och kostnadsmått

3.1.1. Medlemsbidraget över åren

I nedanstående tabell redovisas vad respektive kommun har betalt i medlemsbidrag till förbundet under perioden 2009 – 2013. Respektive kommuns andel av totalsumman samt ett genomsnitt över de fem åren redovisas också. År 2009 och 2010 uppvisade förbundet underskott på 5 177 tkr respektive 2 971 tkr som täcktes av medlemskommunerna. Denna extra kostnadstäckning är här nedan inräknad i medlemsbidraget. År 2011 och 2012 uppvisades positiva resultat på 534 tkr respektive 1 915 tkr som stärkte eget kapital, vilket innebar att det underskott som redovisades för år 2013 (-1 552 tkr) kunde täckas utan extra tillskott från medlemskommunerna. Det totala medlemsbidraget har succesivt minskat under perioden.

Tabell 4: Medlemsbidragets fördelning per kommun och år

Kostnadsfördelning per år (tkr)	2009	2010	2011	2012	2013	Genomsnitt 5 år
Fagersta	63 456	64 813	60 519	60 200	59 769	61 751,4
Norberg	32 159	33 775	31 955	33 680	30 270	32 368
Skinnskatteberg	25 399	23 633	23 053	21 120	19 310	22 503
Summa	121014	122221	115527	115000	109349	116622,2
Fagersta	52 %	53 %	52 %	52 %	55 %	53 %
Norberg	27 %	28 %	28 %	29 %	28 %	28 %
Skinnskatteberg	21 %	19 %	20 %	18 %	18 %	19 %

3.2. Kostnad per elev och verksamhet

I detta avsnitt redogörs för:

- Genomsnittskostnaden för respektive kommun per elev som går på Brinellskolan
- Genomsnittskostnaden för respektive kommun per godkänd SFI-elev
- Kostnad per elev inom de olika verksamhetsgrenarna

3.2.1. Genomsnittskostnad per år och elev – gymnasieskolan

I uppdraget ingår att redovisa ovanstående nyckeltal samt jämförelser med liknande verksamheter via officiell statistik. Kommunalförbundens redovisning i räkenskapssammandraget till Statistiska centralbyrån är dock inte lika omfattande som för kommuner. Därmed finns det endast ett fåtal relevanta nyckeltal gällande gymnasieskola som bedrivs i ett kommunalförbund

I nedanstående tabeller redovisar vad varje kommun betalar till förbundet för gymnasieelever respektive studerande inom vuxenutbildningen. I denna beräkning har det samlade medlemsbidraget för respektive kommun betraktats som kommunernas huvudsakliga finansiering av utbildningsverksamheten. Av det totala medlemsbidraget har sedan en fördelning per verksamhet tagits fram, det vill säga hur stor del av respektive kommuns medlemsbidrag som har finansierat gymnasieutbildning och vuxenutbildning för kommunens invånare. Fördelningen redovisades i förbundets årsredovisningar fram till år 2010, och NVU har på begäran tagit fram motsvarande fördelning för de tre efterföljande åren.

Antalet elever och studerande är hämtat från den redovisning som använts i förbundets årsbokslut, och avser antalet studerande som ett genomsnitt över året. I elevantalet ingår här elever i gymnasiesärskolan och elever som går interkommunalt.

Tabell 5: Genomsnittligt medlemsbidrag per gymnasieelev					
Betalning per elev, kr	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta					
Bidragsdel	52 559 000	55 234 000	54 104 000	54 407 000	54 541 000
Antal elever	574	536	484	464	457
Betalning/elev	92 000	103 000	112 000	117 000	119 000
Norberg					
Bidragsdel	27 088 000	29 669 000	29 407 000	31 405 000	28 073 000
Antal elever	299	302	277	249	218
Betalning/elev	91 000	98 000	106 000	126 000	129 000
Skinnskatteberg					
Bidragsdel	21 428 000	20 305 000	21 139 000	19 221 000	17 646 000
Antal elever	212	207	178	162	144
Betalning/elev	101 000	98 000	119 000	119 000	123 000

Av ovanstående tabell framgår att det genomsnittliga priset per elev varierar, såväl från år till år som i viss mån mellan kommunerna respektive år. Generellt sett har betalningen ökat under perioden 2011 – 2013, samtidigt som antalet elever i gymnasieskolan inom NVU har minskat. Medlemsbidragets storlek för varje kommun baseras som tidigare nämnts på respektive kommuns andel av gymnasieungdomar sett till det totala antalet i de tre kommunerna, utifrån folkmängden året före aktuellt verksamhetsår. Detta resulterar i en eftersläpning av medlemsbidragets anpassning till antalet elever, vilket har poängterats av NVU. Viktigt att ta hänsyn till när bidragsdelen beaktas är att kostnaden för elever i gymnasiesärskolan samt elever som går interkommunalt täcks av respektive kommuns betalning för gymnasieverksamheten.

Tabell 6: Kostnad gymnasieskola, kr/elev					
Kostnad per gymnasieelev, kr	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	89 318	99 237	109 039	113 537	121 827
Norberg	88 856	100 649	104 323	121 658	128 695
Skinnskatteberg	101 263	99 164	108 566	113 158	122 884
Alla kommuner	100 294	102 919	107 229	110 432	115 691

Ett av de få officiella nyckeltal som finns tillgängliga är kostnad för gymnasieskolan i kronor per elev, som redovisas i ovanstående tabell. Uppgifterna är hämtade från Kolada och avser samtlig regi. I jämförelse med kostnad för gymnasieskola per elev följer kostnadsutvecklingen den successivt högre betalningen per elev, om än inte i samma takt. Kostnaden per gymnasieelev inom NVU ligger något högre än genomsnittet för alla kommuner, som dock också har ökat från år till år.

I nedanstående tabell redovisas den genomsnittliga lokalkostnaden per elev, dels för NVU och dels genomsnittet för de kommungrupper som Fagersta (varuproducerande kommun) respektive Norberg och Skinnskatteberg (pendlingskommun) tillhör. Antalet elever hos NVU är det totala antalet elever som under respektive år gick ett program på Brinellskolan. Således är inte elever som gick interkommunalt inräknade.

Tabell 7: Lokalkostnader gymnasiet, kr/elev					
Lokalkostnad, kr/elev	2009	2010	2011	2012	2013
Antal elever NVU	896	756	637	568	541
Lokalkostnad per gymnasieelev	15 400	17 100	22 902	23 894	23 626
Alla kommuner	19 100	19 300	20 400	21 200	20 900
Kommungrupp					
Pendlingskommuner	16 800	17 100	21 700	23 800	24 500
Varuproducerande kommuner	19 000	20 000	20 000	20 900	21 700

3.2.2. *Genomsnittskostnad per studerande och år – vuxenutbildningen*

I nedanstående tabell utgör bidragsdelen motsvarande fördelning av kommunernas medlemsbidrag per verksamhet, i detta fall för vuxenutbildningen. Antalet studerande är ett genomsnitt på helårsbasis. I antalet studerande ryms i detta fall studerande från alla former inom vuxenutbildningen: sÄrvux, grundvux och gymnasievux.

Tabell 8: Genomsnittligt medlemsbidrag per vuxenstuderande					
Genomsnittskostnad per vux-studerande, kr	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta					
Bidragsdel	8 914 000	7 041 000	5 232 000	5 800 000	6 837 000
Antal studerande	195	120	113	125	114
Betalning/studerande	46 000	59 000	46 000	46 000	60 000
Norberg					
Bidragsdel	4 138 000	3 144 000	2 270 000	2 488 000	2 951 000
Antal studerande	102	51	53	58	38
Betalning/studerande	41 000	62 000	43 000	43 000	78 000
Skinnskatteberg					
Bidragsdel	3 224 000	2 463 000	1 725 000	1 869 000	2 207 000
Antal studerande	53	26	22	27	17
Betalning/studerande	61 000	95 000	78 000	69 000	130 000

Även i detta fall varierar betalningen mellan såväl kommunerna som mellan år, och det blir tydligt hur avhängig den genomsnittliga betalningen är på antalet studerande, en skillnad som framförallt kan observeras för samtliga tre kommuner mellan år 2012 och 2013.

3.2.3. *Genomsnittskostnad per år och elev – SFI*

I nedanstående tabell redovisas genomsnittskostnader för elever inom SFI. Med bidrag eller fakturering avses den summa för respektive kommun som gäller SFI-undervisningen. Fram till år 2010 ingick kostnaderna för SFI i medlemsbidraget där de redovisades tillsammans med kostnader för exempelvis uppdragsutbildningar. Från år 2011 faktureras undervisningskostnaderna för SFI månadsvis till respektive kommun. Detta innebär att kostnaderna hänförliga till SFI även kan innefatta andra utbildningskostnader för åren 2009 och 2010, medan faktureringen för perioden 2011 – 2013 endast ska motsvara SFI-undervisningen.

I tabellen används de uppgifter för antalet deltagare som förbundet har baserat sina bokslut på. Antalet elever är baserat på ett snitt av det totala deltagarantalet för året. För att ta fram antalet godkända betyg har deltagarlistor använts för höst- och vårterminen varje kalenderår. Antalet betyg är det totala antalet betyg för varje kommuns elever, och därmed kan antalet betyg överstiga det genomsnittliga antalet elever ett givet år om några elever har läst och fått godkänt i fler kurser än en.

Tabell 8: Genomsnittlig kostnad per SFI-elev och per godkänt betyg					
Genomsnittskostnad SFI, kr	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta					
Bidrag/fakturering	2 209 000	2 796 000	2 169 000	2 447 000	1 414 000
Antal elever	92	156	178	167	373
Antal betyg Godkänt	50	114	226	169	165
Kostnad/elev	24 000	17 900	12 100	14 600	3 700
Kostnad/godkänt betyg	44 000	25 000	10 000	14 000	9 000
Norberg					
Bidrag/fakturering	1 049 000	1 305 000	756 600	446 300	292 100
Antal elever	19	12	21	24	57
Antal betyg Godkänt	12	22	22	31	20
Kostnad/elev	55 200	108 700	36 000	18 500	5 120
Kostnad/godkänt betyg	87 000	59 000	34 000	14 000	15 000
Skinnskatteberg					
Bidrag/fakturering	840 000	1 038 000	67 300	401 100	1 289 800
Antal elever	16	8	12	12	45
Antal betyg Godkänt	7	9	6	20	9
Kostnad/elev	52 500	129 700	5 600	33 400	28 600
Kostnad/godkänt betyg	120 000	115 000	11 000	20 000	143 000

Som framgår av ovanstående tabell varierar genomsnittskostnaden såväl mellan kommunerna som mellan åren. Generellt sett gäller att kostnaden per elev med godkänt betyg är högre än genomsnittskostnaden per elev, detta eftersom antalet elever med godkända betyg (med undantag för det scenario som beskrevs ovan tabellen) ofta understiger det totala antalet elever. För år 2009 och 2010 är kostnaderna betydligt högre per elev för samtliga kommuner. Detta kan som tidigare nämnts bero på att den interna kostnadsfördelningen av kommunernas medlemsbidrag per verksamhet även inkluderade andra utbildningsinsatser än SFI, och det är därmed främst åren 2011 – 2013 som är jämförbara.

Viktigt att notera är att det alltså är faktureringen för varje kommun som är grunden för tabellen ovan. Det utgår alltså inte från de statsbidrag som finns för SFI. För 2012 uppgick statsbidraget till 7 792 tkr (enligt förbundets årsredovisning 2012, sid 20).

Eftersom det inte finns nationell statistik för förbund behöver man göra en egen beräkning av vad en heltidsstuderande kostar inom förbundet. Om man som

exempel utifrån det totala kommunbidraget för SFI räknar ut en genomsnittskostnad per elev i SFI blir summan cirka 38 400 kr år 2012.

Tabell 9: Kostnader SFI, alla kommuner och kommungrupp					
Kostnader SFI, kr/elev	2009	2010	2011	2012	2013
Alla kommuner	35 200	37 100	39 600	43 000	38 400
Kommungrupp					
Pendlings-kommuner	36 200	38 500	39 300	35 600	32 300
Varuproducerande kommuner	38 400	40 600	36 800	36 600	32 000
NVU*	2 378	5 448	32 464	38 400	25 227
* Utifrån beräkning i stycket ovanför tabellen					

3.2.4. Lokalkostnader, overheadkostnader och interkommunala ersättningar

I nedanstående tabeller redovisas lokal- och overheadkostnader samt de interkommunala ersättningarna över tid. Med overheadkostnader räknas här bland annat kontorsmaterial, kostnad för politisk ledning, förbrukningsinventarier, marknadsföring och övrigt.

Tabell 10: Lokalkostnader och overheadkostnader per år					
Kostnader, kr	2009	2010	2011	2012	2013
Lokalkostnader	18 434 000	18 092 000	17 316 000	17 226 000	17 417 000
OH-kostnader	2 582 000	2 808 000	2 499 000	2 493 000	3 809 000

Tabell 11: Interkommunala ersättningar per år					
Ersättningar, kr	2009	2010	2011	2012	2013
IKE-intäkt	7 137 000	4 900 000	5 699 000	7 164 000	6 838 000
IKE-kostnad	30 315 000	34 025 000	36 368 000	36 635 000	34 053 000
-gymnasiet	27 482 000	29 487 000	29 946 000	28 289 000	30 344 000
-gymnasiesär.	2 812 000	4 524 000	6 378 000	8 203 000	3 489 000
-VUX	21 000	14 000	44 000	143 000	220 000

4. *Elevrelaterade nyckeltal*

I detta avsnitt redovisas de nyckeltal och mått som avser elever och verksamhetsstatistik. Det mått som inte har varit möjligt att redovisa är frånvaro, eftersom frånvarostatistiken för gymnasieeleverna raderas när de tar studenten och inom vuxenutbildningen förs ingen frånvarostatistik.

4.1.1. *Slutbetyg*

För elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2011 gällde följande:

- Den som hade betyg i gymnasiekurser hade rätt att få ett utdrag ur betygs katalogen i form av ett samlat betygsdokument.
- När en elev hade fått betyg på alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens studieväg skulle eleven få ett slutbetyg.
- Den elev som fick betyg på kurser utöver vad som krävs för ett fullständigt program hade rätt att välja vilken eller vilka kurser som skulle ingå i slutbetyget.
- Kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som var gemensamma för de nationella program samt kurser som ingick i en nationellt fastställd inriktning skulle dock alltid ingå i slutbetyget.

För elever som påbörjade sin utbildning efter 1 juli 2011 eller senare gäller att:

- En gymnasieexamen utfärdas om man fått betyg (A-F) från ett nationellt program på de 2 500 poäng som utbildningen omfattar. Kurser om minst 2 250 gymnasiepoäng ska vara minst godkända (A-E).
- I de 2 250 poängen ska gymnasiearbetet och vissa poäng på kurser i svenska (svenska som andraspråk), engelska och matematik ingå, lite olika för yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.
- När eleven har uppnått kraven för gymnasieexamen ska ett examensbevis utfärdas.
- För den elev som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen ska i stället ett studiebevis utfärdas.

I nedanstående tabell visas andelen elever i årskurs tre som gick ut med slutbetyg respektive år. Uppgifterna är hämtade från NVU:s listor över antalet elever i årskurs tre respektive år och listorna över hur många elever som fått slutbetyg år.

Tabell 12: Andel elever med slutbetyg NVU, per kommun					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta		78 %	81 %	76 %	71 %
Norberg		81 %	86 %	78 %	79 %
Skinnskatteberg		80 %	84 %	82 %	73 %

4.1.2. Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet innebär från 2010 att en elev har slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program inom gymnasieskolan med:

- Lägst betyget Godkänt i minst 2 250 gymnasiepoäng
- **och** lägst betyget Godkänt i kärnämneskurserna Svenska A och B, eller Svenska som andra språk A och B, Engelska A och Matematik A

Före 2010 innebar grundläggande behörighet att man behövde:

- Lägst betyget Godkänt i kurser som motsvarar 90 % av vad som krävs för ett slutbetyg från ett fullständigt program på gymnasieskolan

Från och med 2014 gäller att för att få grundläggande behörighet måste eleven ha:

- Examen från ett högskoleförberedande program, eller
- Yrkesexamen med godkänt betyg (lägst E) i svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3 och i engelska 6. Eleven kan komplettera med svenska och engelska i efterhand.

I nedanstående tabell redovisas andelen elever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola. Kommunernas uppgifter är hämtade ur Kolada och avser andelen elever folkbokförda i respektive kommun, oaktat huvudman. Uppgifterna för NVU, övriga kommunalförbund och riket är hämtade från Jämförelsetal.

Tabell 13: Andel elever med grundläggande behörighet					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	93,3 %	86,5 %	89,2 %	85,3 %	80,2 %
Norberg	95,5 %	93,1 %	93,4 %	88,4 %	82,1 %
Skinnskatteberg	97,0 %	81,6 %	85,4 %	85,3 %	70,5 %
NVU	94 %	87 %	90 %	85 %	73 %
Kommunalförbund	90 %	87 %	86 %	89 %	87 %
Riket	90 %	87 %	87 %	87 %	87 %

4.1.3. Betyg i SFI och genomströmningstid

I nedanstående tabell redovisas andelen godkända betyg i SFI. Antalet betyg är hämtade ur deltagarlistorna för höst- och vårterminen respektive år, och antalet deltagare är det genomsnittliga antalet deltagare varje år som hämtats ur förbundets underlag till boksluten. Eftersom enskilda deltagare kan få flera betyg under en termin och under ett år kan andelen överskrida 100 %.

Tabell 14: Andel elever med godkända betyg i SFI					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	54 %	73 %	127 %	101 %	44 %
Norberg	63 %	183 %	105 %	129 %	35 %
Skinnskatteberg	44 %	113 %	50 %	167 %	20 %

Det framstår inte som att det finns en trend gällande andelen elever med godkända betyg. Variationen är som framgår omfattande. Eftersom vi inte fördjupat oss i deltagarnas bakgrund i form av studiebakgrund, ålder, kön mm (faktorer som kan påverka resultatet) går det inte att säga om det är arbetssätt och pedagogik som spelat roll för variationen, eller externa faktorer. Antalet deltagare totalt kan också medföra att små förändringar vissa år ger stort utslag i statistiken.

Tabell 15: Genomströmningstid i månader, elever med godkända betyg					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	7,2	4,9	7,1	7,2	7,0
Norberg	6,4	4,7	7,4	4,5	4,6
Skinnskatteberg	7,9	1,5	6,8	4,4	6,3

Ur den statistik som vi fått från förbundet har det gått att ta fram genomsnittlig tid för en deltagare att få ett godkänt betyg i någon kurs (tabell 15 ovan). Inte heller här finns det någon trend eller tendens. Variationen i antalet elever mellan åren kan också bidra till skillnader från år till år. Med en bild av elevernas bakgrund skulle denna typ av statistik vara intressant att följa över tid. Mer om detta i det avslutande kapitlet.

4.1.4. Lärartäthet

I nedanstående tabell redovisas lärartätheten, vilken läses som antalet elever per lärare. Till grund för beräkningen ligger antalet årsarbetare som undervisar i respektive verksamhet samt det genomsnittliga antalet elever på årsbasis för respektive verksamhet. Antalet elever i vuxenutbildningen är exklusive SFI-elever.

Tabell 16: Lärartäthet					
	2009	2010	2011	2012	2013
Gymnasiet	9,6	9,0	8,6	7,9	8,2
Vuxenutbildningen	14,0	9,6	10,4	10,0	7,6
SFI-verksamheten	25,4	22,0	19,2	16,9	31,7

4.1.5. *Elevernas genomsnittliga betygspoäng och meritvärden*

I nedanstående tabell redovisas gymnasieelevernas genomsnittliga meritvärden samt genomsnittet för NVU, samtliga kommunalförbund och riket. Meritvärdena för respektive kommun är hämtade från Kolada och avser samtliga elever som är folkbokförda i kommunen. Därmed är hänsyn ej tagen till om eleverna går hos NVU eller hos andra huvudmän. Värdena för NVU, övriga kommunalförbund och riket är hämtade från jämförelsetal.

Tabell 17: Genomsnittlig meritpoäng					
	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	13,6	12,7	13,3	13,1	12,9
Norberg	13,1	13,7	13,6	13,8	12,9
Skinnskatteberg	12,6	12,7	12,9	13,1	12,7
NVU	13,2	12,7	13,0	13,1	12,1
Kommunalförbund	13,6	13,6	13,6	13,9	13,8
Riket	14,1	14,0	14,1	14,0	14,0

4.1.6. *Betygsstatistik från grundskolan*

Då det inte finns någon nationellt samlad statistik där man kan följa elevers resultat över tid från grundskola till gymnasieskola är det svårt att bedöma grundskolans effekter på gymnasiestudierna. Men en generell bild kan likväl vara intressant att försöka skapa, eftersom grundskolans resultat på nationell nivå under ett antal år varit en del av den allmänna skoldebatten. Det förekommer också effekter av detta specifikt kring gymnasieskolans resultat, t ex i form av uttalanden av typen "eleverna är för dåligt förberedda från grundskolan" eller att det inte går att "nä målen till följd av grundskolans låga resultat".

Ser man till medlemskommunerna inom NVU så visar nedanstående tabell på meritvärden för grundskolan i årskurs 9 under åren 2006 t o m 2010. En elev som lämnade grundskolan 2006 och började gymnasieskolan samma höst lämnade gymnasieskolan vårterminen 2009 om han eller hon genomgått ett nationellt program under tre år.

Tabell 18: Betyg årskurs 9, genomsnittligt meritvärde, samtliga elever					
	2006	2007	2008	2009	2010
Fagersta	209,5	200,6	200,4	202,5	199
Norberg	179,6	196,7	186,7	190,7	199,3
Skinnskatteberg	180,1	194,8	193,2	192,5	194,3
Samtliga kommuner	205,3	205,8	207,5	207,4	206,3
Riket	206,8	207,3	209,3	209,6	208,8

Görs en jämförelse mellan tabell 17 och 18 verkar det inte finnas tydliga samband mellan resultaten i grundskolan och resultaten i gymnasiet. NVU-eleverna har visserligen tappat i meritpoäng i gymnasiet fram t o m 2013, men för eleverna totalt i respektive kommun har meritpoängen inte sjunkit dramatiskt.

Samtidigt har det genomsnittliga meritvärdet i grundskolan stigit i två av medlemskommunerna (Norberg och Skinnskatteberg) men sjunkit i Fagersta. Möjligen skulle man kunna peka på ett samband mellan sjunkande meritvärde i grundskolan och sjunkande meritpoäng i gymnasieskolan vad avser Fagersta, men i de övriga två kommunerna finns inte något sådant samband. Men som vi visar i en tabell under 4.1.7. så sjunker andelen elever som väljer NVU i alla kommuner vilket gör sambandet mer osäkert ju längre tiden går.

Tabeller över det genomsnittliga meritvärdet hos flickor respektive pojkar för perioden 2006 – 2010 finns i bilaga.

4.1.7. *Elever som väljer NVU för sina gymnasiestudier*

I nedanstående tabell redovisas andelen elever från respektive kommun som väljer NVU för sina gymnasiestudier. Andelarna baseras på antalet elever i respektive kommun som kan välja till gymnasiet (elever i årskurs 9 samt elever som redan går på gymnasiet men söker till första året) och antalet elever i respektive kommun som antagits till Brinellskolan i den slutliga antagningen. De elever som inte väljer Brinellskolan är antingen antagna på en annan skola i länet, alternativt på en skola utanför länet eller så har de inte sökt till gymnasiet. Uppgifterna baseras på data från antagningskansliet i Västerås.

Tabell 19: Val till NVU	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	75 %	58 %	63 %	58 %	58 %
Norberg	72 %	54 %	27 %	67 %	39 %
Skinnskatteberg	61 %	54 %	44 %	30 %	7 %

Av tabellen framgår att Fagersta kommun har haft en relativt stabil andel elever som valt NVU för sina gymnasiestudier, sett till såväl andelens storlek som till utvecklingen över tid. Norbergs kommun har haft en varierande andel elever som valt NVU, och Skinnskattebergs andel har succesivt minskat under perioden. Viktigt att beakta är att i små grupper kan enskilda individer få stort genomslag, vilket är fallet med andelen elever från Skinnskatteberg år 2012 och 2013.

I nedanstående tabell visas gymnasiefrekvensen för respektive kommun samt för alla kommuner. Uppgifterna är hämtade från Kolada, och avser antalet folkbokförda gymnasieelever i respektive kommun dividerat med antalet invånare 16-19 år. Gymnasiefrekvensen sjunker framförallt för Norberg men även för Skinnskatteberg under perioden, vilket innebär att fördelningen av medlemsbidraget gynnar Fagersta som har en högre gymnasiefrekvens.

Tabell 20: Gymnasiefrekvens	2009	2010	2011	2012	2013
Fagersta	77 %	79 %	75,2 %	77,6 %	71,3 %
Norberg	83,9 %	76,7 %	76,4 %	73,8 %	70,1 %
Skinnskatteberg	78,9 %	78,4 %	76,6 %	75,6 %	69,7 %
Alla kommuner	76,2 %	76,1 %	75,7 %	76,2 %	75,1 %

Det är viktigt att tänka på att det är fyra åldersklasser i nyckeltalet för gymnasiefrekvens. Det innebär i praktiken att hälften av åldersklassen 16-år och hälften av åldersklassen 19-år inte tillhör den 3-åriga gymnasieskolan. Detta innebär att de flesta kommuner har nästan 100 % av ungdomarna i gymnasieskolan. Det är inte ovanligt att ha fler än 100 % i gymnasieskolan eftersom ett antal elever inte klarar av utbildningen på tre år utan går ett fjärde år.

5. ***Sammanfattande analys och förslag till fortsatt arbete***

Utifrån det underlag som vi analyserat har vi försökt dra ett antal slutsatser och lyfter också ett antal områden för vidare analys eller fördjupning:

- Det finns som vi påpekat i inledningen tyvärr ingen nationell statistik för gymnasieförbund över tid, vilket innebär att det är svårt att relatera förbundets resultat vad gäller t ex betyg till andra förbund. Det innebär i sin tur att vikten av att ha en egen struktur och systematik för att följa och analysera resultat över tid är ännu större eftersom man ofta måste relatera till sig själv och sin egen utveckling.

Förslag: ta fram ett antal indikatorer som följs över tid som inte går att följa i nationell statistik pga. begränsningen kring att NVU är ett förbund. Valet av indikatorer bör utgå från nationell statistik samt vad verksamheten behöver synliggöra för att kunna utvärdera huruvida den lever upp till förbundets målsättning.

Indikatorerna kan avse:

- *kostnadsåtgång (per studerande inom de olika skolformerna, per elev på Brinellskolan och per elev i annan regi)*
- *kvalitetsaspekter (exempelvis med bäring på det systematiska kvalitetsarbetet, så som måluppfyllelse och studieresultat samt likabehandlingsarbete och trivsel)*
- *externa faktorer (exempelvis att regelbundet följa och redovisa hur många elever som väljer NVU från respektive kommun)*
- *Angående resultat så vi vet generellt att sambandet mellan mer resurser och resultat är svagt – och det går heller inte att se att de något högre kostnaderna i gymnasieskolan gett effekt i form av bättre resultat, även om det förstås heller inte går att se hur det sett ut med ytterligare lägre kostnader.*
- *Huruvida resultaten från grundskolan ger effekt på gymnasieskolan för vi ett resonemang kring, och det går inte att se den typen av samband. Men med tanke på de sjunkande resultaten för NVU (se tabell 12, 13 och 17) och en sjunkande andel elever som går till NVU så kan det vara så att det pågår en segregation på den regionala gymnasimarknaden. NVU kan ha blivit en aktör som i högre utsträckning än andra får hantera elever med låga meritvärden och obehörighet. Att det över tid finns en ökad segregation har t ex Skolverket visat.*

Förslag: genomför en djupare analys av hur NVU arbetar med utvecklingsarbete som inkluderar analys av resultat, resultatuppföljning, planering av insatser, pedagogiskt utvecklingsarbete samt hur man arbetar för att få alla elever att nå sina mål. Analysen bör synliggöra:

- *Hur förbundet arbetar med uppföljning och utveckling av verksamheten i det systematiska kvalitetsarbetet, och huruvida det finns en tydlig struktur för arbetet.*
  - *Om förbundets budgetprocess är tydligt beskriven och transparent.*
  - *Vilka former för dialog och utvärdering som finns och bör finnas kring verksamhetens resultat relaterat till ekonomiska resurser, såväl inom förbundet som mellan förbundets företrädare och medlemskommunerna. Finns det tydliga förutsättningar för dialogerna, gällande när de sker, vem som deltar och vad syftet med dialogtillfällena är?*
- Utifrån att det inte finns någon heltäckande nationell statistik över utbildningsförbund så påverkar det även vuxenutbildningen. NVU har en hel del egen statistik som vi uppfattar ofta får vara obearbetad. När det gäller SFI så finns t ex statistik som ger möjligheter att se exempelvis genomströmningstider som kan tjäna som värdefullt underlag för att kunna se effekter av insatser över tid. NVU kan också behöva på egen hand beräkna sina kostnader för SFI för att kunna jämföra dessa med nationell statistik. Detta gäller även grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning.

Förslag: ta fram indikatorer (med utgångspunkt i nationell statistik) som NVU behöver följa över tid. Komplettera eventuellt med ytterligare indikatorer som fordras för att verksamheten ska kunna utvärdera sin måluppfyllelse. Man kan även överväga att i kontakt med andra utbildningsförbund se över vilka möjligheter som finns att ta fram några gemensamma indikatorer för jämförelse med andra anordnare. Indikatorerna kan inkludera:

- *Kostnad per studerande för respektive skolform (framförallt SFI, grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning) deltagarnas studiebakgrund, genomströmningstid för SFI, samt studieresultat.*

Vad går sammanfattningsvis att säga om kostnadseffektiviteten (kostnad relaterat till resultat)? Kostnadseffektiviteten bedöms i detta fall som grad av resursutnyttjande, antingen om verksamheten kan bedrivas på ett bättre sätt med oförändrade resurser, eller om den kan bedrivas på samma sätt fast med mindre resurser.

Utifrån de områden som vi lyft ovan för vidare fördjupning så ser vi i dagsläget att NVU med stor sannolikhet har möjlighet att göra mer av de resurser som förbundet får.

Men grunden läggs i att bättre analysera vad man gör. Samtliga av de områden för vidare analys eller fördjupning som vi rekommenderar innebär att man genomför åtgärder som leder till en utvecklad verksamhetsuppföljning.

En utvecklad verksamhetsuppföljning kommer att leda till en tydligare bild av förbundets verksamhet i flera dimensioner: t ex resultatanalyser, huruvida riktade insatser ger förväntad effekt, måluppfyllelse (både nationella mål och lokala mål). Den tydligare bilden ger då förbundet förutsättningar att använda sina resurser mer effektivt, genom att resursanvändning kan ställas i relation till resultat med en tydlig analys som grund.

Vi ser dock att för att allt detta ska fungera och för att effektiviteten ska kunna öka, så behöver förbundet tydliggöra sin ambition och sina målsättningar (både på kort och lång sikt) så att förväntningarna på effektivitet faktiskt kan relateras till någonting. I nuläget ser vi inte att förbundets medlemskommuner har en gemensam och tydlig bild av vad man vill med förbundet, vilket är nödvändigt för att kunna utvecklas och bli bättre.

Bilaga 1

	2006	2007	2008	2009	2010
Fagersta	214,5	209,2	211,6	211,4	210,9
Norberg	192,2	213,4	204,4	192	213,8
Skinnskatteberg	191	206,8	214,2	213	226,1
Samtliga kommuner	216,9	217,4	218,8	218,6	217,7
Riket	218,3	218,8	220,6	220,6	220,1

Tabell 18a: Betyg årskurs 9, genomsnittligt meritvärde flickor

	2006	2007	2008	2009	2010
Fagersta	205	192,7	189	191,5	188
Norberg	168,5	179,3	169,9	189	186,7
Skinnskatteberg	170,4	184,7	176,1	179,2	170
Samtliga kommuner	194,3	194,8	196,8	196,8	195,5
Riket	195,7	196,5	198,5	198,9	197,9

Tabell 18b: Betyg årskurs 9, genomsnittligt meritvärde pojkar